

Сопілко Анна Андріївна

*к.ю.н., асистент кафедри права інтелектуальної власності
та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ АВТОРСЬКИХ ДОГОВОРІВ

Особливою правовою формою регулювання відносин пов'язаних з використанням творів науки, літератури та мистецтва є авторські договори. Сучасне законодавство не містить універсальної класифікації авторських договорів, що можна пояснити різноманіттям їх видів, які здається неможливим поєднати у єдиний перелік. Кожен із видів авторського договору має свої особливості, які обумовлюються специфікою твору та способами його використання.

Цивільний кодекс УРСР 1963 року [1], на відміну від ЦК України [2], містив ряд статей присвячених авторським договорам. Так, згідно з цим законом авторські договори поділяли на два типи: авторський договір про передачу твору для використання, та авторський ліцензійний договір.

В свою чергу до видів авторського договору про передачу твору для використання належали: договір про видання або перевидання твору в оригіналі (видавничий договір); договір про депонування рукопису; договір про публічне виконання неопублікованого твору (постановчий договір), причому постановчий договір, що передбачав виплату одноразової винагороди, міг бути укладений автором на один і той самий твір лише з однією організацією; договір про використання неопублікованого твору в кінофільмі чи телевізійному фільмі (сценарний договір), в радіо- чи телепередачі; договір про створення твору образотворчого мистецтва з метою публічного виставлення (договір художнього замовлення); договір про використання у промисловості неопублікованого твору декоративно-прикладного мистецтва; а також інші договори про передачу творів літератури, науки чи мистецтва для використання будь-яким іншим способом.

На відміну від ЦК УРСР, чинний ЦК України, містить лише перелік договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, серед яких авторські договори він не називає. Однак кожен із договорів що міститься у цьому переліку (ст. 1107 ЦК України), може укладатися з метою розпорядження авторськими правами.

Основні види договорів у сфері авторського права передбачені законом України «Про авторське право і суміжні права» [3] (далі – Закон). Згідно із цим законом, серед авторських договорів можна виділити, зо-

крема: договори про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права; договори про передачу виключного (невиключного) права на використання твору; авторські договори замовлення.

Договір про передачу (відчуження) майнових прав на твір, стисло окреслює ст. 31 (Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права) Закону [3], згідно з її першою частиною: «автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у ст. 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформлюється авторським договором».

Як бачимо, не зважаючи на назву статті, у її змісті законодавець не вказує конкретний вид договору, зазначаючи лише те що він є авторським. Договір про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права, передбачає відчуження виключних майнових прав автора іншій особі. А отже, особа, яка передає виключні майнові права за договором, перестає бути носієм авторських прав, що передаються. Ці права з'являються у іншій особі – правонаступника, яка стає новим суб'єктом авторського права. Таким чином, зазначений договір, має свою власну специфіку, яка відрізняє його від договорів про передачу виключного (невиключного) права на використання об'єктів авторського права.

Враховуючи вищезазначене, уточнююча назва договору, на нашу думку, має полегшити правореалізацію та правозастосування, тому пропонуємо ч. 1 ст. 31 Закону [3] викласти наступним чином: «Автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої права, зазначені у ст. 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється договором про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права».

Наступні види авторського договору, визначає ст. 32 Закону [3], згідно з якою, передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору.

За авторським договором про передачу виключного права на використання твору користувач одноособово набуває право на використання твору певним способом і у встановлених межах, а також право на дозвіл або заборону подібного використання твору іншим особам, включаючи й самого правовласника.

За авторським договором про передачу невиключного права на використання твору, користувач набуває право на використання твору

певним способом і у встановлених межах, а правовласник при цьому, зберігає за собою право на використання твору і на передачу прав на використання твору іншим особам.

Однак, необхідно звернути увагу на те, що згідно ст. 15 Закону [3], майнові права автора у будь-якому разі є виключними, тому назва договорів, яку використовує законодавець, є не зовсім вдалою.

Також, згідно з ч. 1 ст. 32 Закону [3]: «автору та іншій особі, яка має авторське право на твір, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору» – тобто мова йде про «надання дозволу» на використання твору, в свою чергу ч. 2 цієї ж статті говорить про «передачу права» на використання твору, яка здійснюється на основі авторського договору про передачу виключного (невиключного) права на використання твору. Тож, виникає плутанина між договорами про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права (ст. 31 Закону) та договорами про передачу виключного (невиключного) права на використання твору (ст. 32 Закону).

Окрім цього майже прирівнює до договору про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права, договір про передачу виключного права на використання твору п. 3 ст. 33 Закону [3], у якому зазначається, що за цим договором крім права використовувати твір певним способом, особа отримує право дозволяти чи забороняти подібне використання твору іншим особам.

У зв'язку із цим, більш логічним вважаємо іменувати договори зазначені у ч. 2 ст. 32 Закону [3], як: авторський договір про надання права на використання твору на виключних умовах; авторський договір про надання права на використання твору на не виключних умовах.

Наступним видом авторського договору визначеним у Законі (ст. 33) є авторський договір замовлення. За авторським договором замовлення автор зобов'язується відповідно до умов договору, у майбутньому створити твір, і передати його замовникові. Специфічною рисою авторського договору замовлення є те, що на момент укладання договору, твір ще не створений автором, тобто об'єкта авторського права ще не існує. Визначений лише предмет авторського договору, який і пов'язує сторони відповідними правами та обов'язками.

Аналізуючи норми які регулюють розпорядження майновими авторськими правами, та враховуючи все вищезазначене стосовно розглянутих нами договорів, важко не помітити деяку аналогію між договорами визначеними у главі 75 ЦК України та договорами, які називає Закон України «Про авторське право і суміжні права». Так, договір про пере-

дачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права, визначений у ст. 31 Закону [3], є різновидом договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, зазначеного у ст. 1113 ЦК України; договори, що визначаються у ст. 32 Закону, як: договір про передачу виключного права на використання об'єктів авторського права та договір про передачу невиключного права на використання об'єктів авторського права, є аналогами ліцензійних договорів визначених у ст. 1108-1109 ЦК України; і нарешті, авторський договір замовлення, зазначений у п. 6 ст. 33 Закону – відповідно є видом договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, якому присвячується ст. 1112 ЦК України.

Література:

1. Цивільний кодекс Української РСР від 18.07.1963 № 1540-VI (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 345-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40, 41, 42, 43, 44. – Ст. 356.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32.

Токарева Віра Олександрівна

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ТВОРІВ В СФЕРІ ІНДУСТРІЇ МОДИ

Конституція України закріплює, що громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ст. 54). Одним із таких проявів творчості є створення та конструювання інноваційних об'єктів дизайну та товарів в індустрії моди. Питання щодо забезпечення захисту інтелектуальної власності в сфері індустрії моди є не настільки однозначним, як уявляється, тому викликає інтерес світовий досвід вирішення цього питання.

На сьогодні у бізнес середовищі, первинним джерелом конкурентних переваг для підприємств, в тому числі і в індустрії моди, є інновації та оригінальні творчі вираження. Значення інтелектуальної власності для створення та збуту продукції в галузі індустрії моди, будь-то висока мода або одяг який є готовим до носіння не ставиться під сумнівів. Мо-